Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (deseti senat)

z dne 20. julija 2017 *

„Predhodno odločanje – Nepoštene poslovne prakse – Direktiva 2005/29/ES – Področje uporabe – Družba za izterjavo dolga – Potrošniško posojilo – Odstop terjatve – Narava pravnega razmerja med družbo in dolžnikom – Člen 2(c) – Pojem ‚izdelek‘ – Ukrepi za izterjavo, uporabljeni vzporedno z intervencijo sodnega izvršitelja“

V zadevi C-357/16,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (vrhovno upravno sodišče, Litva) z odločbo z dne 20. junija 2016, ki je na Sodišče prispela 28. junija 2016, v postopku

„Gelvora“ UAB

proti

Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba,

SODIŠČE (deseti senat)

v sestavi M. Berger, predsednica senata, A. Borg Barthet (poročevalec) in E. Levits, sodnika.

generalni pravobranilec: E. Tanchev,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za litovsko vlado D. Kriaučiūnas ter A. Mikočiūnienė in G. Taluntytė, agenti,

– za italijansko vlado G. Palmieri, zastopnica, skupaj z B. Tidore, avvocato dello Stato,

– za poljsko vlado M. Dowgielewicz, zastopnik,

– za Evropsko komisijo G. Goddin in A. Steiblytė, agenta,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

* Jezik postopka: litovščina.

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2005/29/ES z dne 11. maja 2005 o nepoštenih poslovnih praksah podjetij v razmerju do potrošnikov na notranjem trgu ter o spremembi Direktive Sveta 84/450/EGS, direktiv Evropskega parlamenta in Sveta 97/7/ES, 98/27/ES in 2002/65/ES ter Uredbe (ES) št. 2006/2004 Evropskega parlamenta in Sveta (Direktiva o nepoštenih poslovnih praksah) (UL 2005, L 149, str. 22).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med „Gelvora“ UAB in Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba (nacionalni urad za varstvo pravic potrošnikov, v nadaljevanju: urad) zaradi odločbe tega urada, da navedeno družbo sankcionira, ker je izvajala nepoštene poslovne prakse.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 Člen 13 Direktive o nepoštenih poslovnih praksah določa:

„Za dosego ciljev Skupnosti z odstranitvijo ovir na notranjem trgu je treba nadomestiti obstoječe, med državami članicami razlikujoče se splošne klavzule in pravna načela. Enotna skupna splošna prepoved, kakor jo določa ta direktiva, zajema nepoštene poslovne prakse, ki izkrivljajo ekonomsko obnašanje potrošnikov. Da bi se zaupanje potrošnikov okrepilo, je treba splošno prepoved uporabljati tako za nepoštene poslovne prakse, ki se pojavljajo izven pogodbenih razmerij med trgovcem in potrošnikom, kakor tudi ob sklenitvi pogodbe in med njenim izpolnjevanjem. Splošno prepoved sestavljajo pravila o dveh vrstah poslovnih praks, ki veljata za daleč najobičajnejši, to so zavajajoče poslovne prakse in agresivne poslovne prakse.“

4 Člen 2 te direktive določa:

„V tej direktivi:

[…]

(c) ‚izdelek‘ pomeni vsako blago ali storitev, vključno z nepremičninami, pravicami in obveznostmi;

(d) ‚poslovne prakse podjetji v razmerju do potrošnikov‘ (v nadaljevanju: tudi ‚poslovne prakse‘) pomenijo vsako dejanje, opustitev, ravnanje, razlag[o] ali tržne komunikacije, vključno z oglaševanjem in trženjem, s strani trgovca, neposredno povezano s promocijo, prodajo ali dobavo izdelka potrošnikom;

[…]“

5 Člena 3(1) se navedene direktive določa:

„Ta direktiva se uporablja za nepoštene poslovne prakse podjetij v razmerju do potrošnikov, kakor je določeno v členu 5, pred, med in po poslovni transakciji v zvezi z nekim izdelkom.“

Litovsko pravo

6 Z Lietuvos Respublikos nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatymas (zakon o prepovedi nepoštenih poslovnih praks v razmerju do potrošnikov) z dne 21. decembra 2007 je bila Direktiva o nepoštenih poslovnih praksah prenesena v nacionalno pravo.

7 V členu 2, točka 8, tega zakona je opredeljen pojem „izdelek“, pri čemer člen 3(1) in (2), točka 1, določata splošno prepoved nepoštenih poslovnih praks in pogoje, pod katerimi se poslovna praksa šteje za nepošteno.

8 V skladu s členom 5(1), točka 4, navedenega zakona zavajajoče ravnanje zajema posredovanje informacij, ki so napačne ali ki lahko zavedejo povprečnega potrošnika v zvezi s ceno, načinom izračuna cene ali obstojem posebne cenovne ugodnosti.

9 Člen 6(1), točka 1, zakona o prepovedi nepoštenih poslovnih praks v razmerju do potrošnikov določa, da ravnanje, ki povzroči ali lahko povzroči, da potrošnik sprejme poslovno odločitev, ki je sicer ne bi sprejel, zajema zavajajočo opustitev, kadar se z njim opusti ključna informacija, ki jo potrošnik potrebuje, da lahko sprejme odločitev ob poznavanju vseh pomembnih dejstev. Člen 6(3), točka 3, tega zakona določa, da so informacije o cenah bistvene pri vabilu k nakupu.

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

10 Družba Gelvora, ki je zasebno podjetje za izterjavo dolgov, je z bankami sklenila pogodbe o odstopu terjatev, na podlagi katerih je pridobila terjatve, ki izhajajo iz potrošnikih posojilnih pogodb, ki so jih banke odstopnice sklenile s potrošniki. Družba Gelvora je na podlagi teh pogodb o odstopu terjatev proti dolžnikom vložila tožbe za izterjavo dolga, pri čemer je te tožbe v nekaterih primerih vložila vzporedno s postopki izvršbe, ki so jih vodili sodni izvršitelji na podlagi pravnomočnih sodnih odločb.

11 V teh okoliščinah so štirje potrošniki pri uradu vložili pritožbo proti družbi Gelvora. Ta je ugotovil, da je družba Gelvora kršila nacionalne določbe, ki se nanašajo na prepoved poslovnih praks, ki se štejejo za nepoštene.

12 Urad je ugotovil, da je bil s poslovnimi praksami družbe Gelvora kršen člen 3(1) zakona o prepovedi nepoštenih poslovnih praks v razmerju do potrošnikov, in tej družbi naložil globo 3475,44 EUR.

13 Družba Gelvora je zoper odločbo urada vložila ničnostno tožbo pri Vilniaus apygardos administracinis teismas (deželno upravno sodišče Vilne, Litva).

14 To sodišče je s sodbo z dne 18. maja 2015 tožbo družbe Gelvora zavrnilo kot neutemeljeno.

15 Med drugim je navedlo, da je bilo razmerje med dolžniki in družbo Gelvora potrošniško razmerje, pri čemer je to družbo obravnavalo kot trgovca, ki potrošnikom zagotavlja izdelek ali storitev, in sicer upravljanje dolgov.

16 Družba Gelvora je zoper to odločbo vložila pritožbo pri predložitvenem sodiščem Vyriausiasis administracinis teismas (vrhovno upravno sodišče Litve), ki meni, da je rešitev spora, ki ga obravnava, odvisna od razlage Direktive o nepoštenih poslovnih praksah.

17 V teh okoliščinah je Vyriausiasis administracinis teismas (vrhovno upravno sodišče Litve) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali pravno razmerje med družbo, ki je pridobila pravico do izterjave dolga na podlagi pogodbe o odstopu terjatve, in fizično osebo, katere zadolženost izhaja iz potrošniške posojilne pogodbe, če navedena družba izvaja ukrepe za izterjavo dolgov, spada na področje uporabe Direktive [o nepoštenih poslovnih praksah]?

2. Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen, ali izraz ‚izdelek', uporabljen v členu 2(c) Direktive [o nepoštenih poslovnih praksah], zajema ukrepe, izvedene ob uveljavljanju pravice do izterjave dolgov, pridobljene na podlagi pogodbe o odstopu terjatve, v okviru izterjave dolgov od fizične osebe, katere zadolženost izhaja iz potrošniške posojilne pogodbe, sklenjene s prvotnim upnikom?

3. Ali spada na področje uporabe Direktive [o nepoštenih poslovnih praksah] pravno razmerje med družbo, ki je pridobila pravico do izterjave dolga na podlagi pogodbe o odstopu terjatve, in fizično osebo, katere zadolženost izhaja iz potrošniške posojilne pogodbe ter katere zadolženost je bila že ugotovljena s pravnomočno sodno odločbo in predložena sodnemu izvršitelju za izvršitev, če družba vzporedno izvaja ukrepe za izterjavo dolgov?

4. Če je odgovor na tretje vprašanje pritrdilen, ali izraz ‚izdelek', uporabljen v členu 2(c) Direktive [o nepoštenih poslovnih praksah], zajema ukrepe, izvedene ob uveljavljanju pravice do izterjave dolga, pridobljene na podlagi pogodbe o odstopu terjatev, v okviru izterjave dolgov od fizične osebe, katere zadolženost izhaja iz potrošniške posojilne pogodbe, sklenjene s prvotnim upnikom, ter katere zadolženost je bila že ugotovljena s pravnomočno sodno odločbo in predložena sodnemu izvršitelju za izvršitev?"

Vprašanja za predhodno odločanje

18 Predložitveno sodišče s svojimi štirimi vprašanji, ki jih je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali pravno razmerje med zasebnim podjetjem za izterjavo dolgov in dolžnikom, ki ne izpolnjuje obveznosti iz potrošniške posojilne pogodbe in čigar dolg je bil odstopljen tej družbi, spada na področje uporabe Direktive o nepoštenih poslovnih praksah in, če je odgovor pritrdilen, ali so prakse, ki jih taka družba uporablja za izterjavo svojih terjatev, zajete s pojmom „izdelek" v smislu člena 2(c) te direktive. Dalje, predložitveno sodišče sprašuje, ali ta odgovor ostaja nespremenjen, če je bil obstoj dolga potrjen s sodno odločbo in je bila ta odločba predložena sodnemu izvršitelju za izvršitev.

19 Najprej, v zvezi z vprašanjem, ali dejavnost izterjave dolgov lahko spada na področje uporabe Direktive o nepoštenih poslovnih praksah, je treba poudariti, da člen 2(d) te direktive z izjemno široko formulacijo opredeljuje pojem „poslovne prakse" kot „vsako dejanje, opustitev, ravnanje, razlag[o] ali tržne komunikacije, vključno z oglaševanjem in trženjem, s strani trgovca, neposredno povezano s promocijo, prodajo ali dobavo izdelka potrošnikom" (sodba z dne 19. septembra 2013, CHS Tour Services, C-435/11,EU:C:2013:574, točka 27).

20 Dalje, Direktiva o nepoštenih poslovnih praksah se v skladu z njenim členom 3(1) ob upoštevanju njene uvodne izjave 13 uporabi za nepoštene poslovne prakse, ki jih uporablja neko podjetje, čeprav zunaj vsakršnega pogodbenega razmerja, bodisi pred ali po sklenitvi pogodbe ter tudi ob sklenitvi pogodbe in med njenim izpolnjevanjem.

21 Izraz „neposredno povezano s prodajo izdelka" zajema vse ukrepe v zvezi ne le s sklenitvijo pogodbe, ampak tudi z njeno izvedbo, in zlasti ukrepe, sprejete za plačilo izdelka.

22 V obravnavanem primeru je iz predložitvene odločbe razvidno, da terjatve, odstopljene družbi Gelvora, izvirajo iz storitve dajanja kredita, katere protidajatev sestavlja vračilo kredita po zapadlih obrokih, povečanih za vnaprej dogovorjene obresti.

23 Dejavnost izterjave dolga, kot je ta iz postopka v glavni stvari, je zato mogoče šteti za „izdelek" v smislu člena 2(c) Direktive o nepoštenih poslovnih praksah.

24 Dalje, take ugotovitve ne omaje okoliščina, navedena v prvem in tretjem vprašanju za predhodno odločanje, da ukrepe za vračilo sprejme pravna oseba, ki je terjatev, ki se nanaša na potrošnika, pridobila od prvotnega posojilodajalca z odstopom, in ki v razmerju do tega potrošnika deluje kot trgovec.

25 Čeprav družba za izterjavo dolgov, kot je družba Gelvora, potrošniku ne zagotavlja storitve potrošniškega posojila, to ne spremeni tega, da je dejavnost, ki jo izvaja, torej izterjava dolgov, ki so ji odstopljeni, zajeta s pojmom „poslovna praksa“, ki je lahko nepoštena, v smislu Direktive o nepoštenih poslovnih praksah, saj ukrepi, ki jih sprejme, lahko vplivajo na odločitev potrošnika v zvezi s plačilom izdelka.

26 V teh okoliščinah Komisija v dokumentu z dne 25. maja 2016 z naslovom „Navodila za izvajanje/uporabo Direktive 2005/29/ES o nepoštenih poslovnih praksah“ (SWD(2016)163 final) navaja, da je treba dejavnosti izterjave dolgov šteti za poslovne prakse po prodaji. Poleg tega je iz primerov, ki jih Komisija navaja v tem dokumentu, razvidno, da določeno število nacionalnih sodišč šteje, da dejavnosti družb, ki izvajajo izterjavo, spadajo na področje uporabe te direktive.

27 Po eni strani so pogoji izterjave potrošnikovega dolga lahko pomembni, ker lahko odločilno vplivajo na potrošnikovo odločitev, da sklene kredit, zlasti kadar so ukrepi, sprejeti za izterjavo, taki, kot so ti iz postopka v glavni stvari.

28 Po drugi strani bi neuporaba Direktive o nepoštenih poslovnih praksah za ukrepe vračila kredita v primeru odstopa terjatev lahko ogrozila polni učinek varstva, ki ga potrošnikom daje ta direktiva, saj bi bilo za trgovce vabljivo, da fazo izterjave ločijo, da bi se izognili uporabi zaščitnih določb navedene direktive.

29 Nazadnje, iz tega razloga okoliščina, da je bila izterljivost dolga potrjena s sodno odločbo in da je družba za izterjavo dolgov vzporedno s tem postopkom izvršbe uporabila druga neodvisna sredstva za izterjavo, nima nobenega vpliva na dani odgovor.

30 Poleg tega, da uporaba takih ukrepov vzporedno z uradnim postopkom izvršbe, ki ga izvede sodni izvršitelj, lahko dolžnika zmede glede narave postopka, ki je uporabljen proti njemu, polni učinek varstva, ki ga Direktiva o nepoštenih poslovnih praksah zagotavlja potrošniku, namreč zahteva, da za trgovca, ki se je v zvezi z izterjavo dolgov odločil ravnati neodvisno, veljajo določbe te direktive v zvezi za ukrepi, ki jih sam sprejme vzporedno s postopkom izvršbe.

31 Glede na zgornje preudarke je treba Direktivo o nepoštenih poslovnih praksah razlagati tako, da pravno razmerje med družbo za izterjavo dolgov in dolžnikom, ki ne izpolnjuje obveznosti iz potrošniške posojilne pogodbe in čigar dolg je bil odstopljen tej družbi, spada na njeno področje uporabe. Pojem „izdelek“ iz člena 2(c) te direktive zajema prakse, ki jih tako podjetje uporablja za izterjavo dolgov. V zvezi s tem to, da je bil dolg potrjen s sodno odločbo in da je bila ta odločba predložena sodnemu izvršitelju za izvršitev, nima vpliva.

Stroški

32 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (deseti senat) razsodilo:

Direktivo Evropskega parlamenta in Sveta 2005/29/ES z dne 11. maja 2005 o nepoštenih poslovnih praksah podjetij v razmerju do potrošnikov na notranjem trgu ter o spremembi Direktive Sveta 84/450/EGS, direktiv Evropskega parlamenta in Sveta 97/7/ES, 98/27/ES in 2002/65/ES ter Uredbe (ES) št. 2006/2004 Evropskega parlamenta in Sveta (Direktiva o nepoštenih poslovnih praksah) je treba razlagati tako, da pravno razmerje med družbo za izterjavo dolgov in dolžnikom, ki ne izpolnjuje obveznosti iz potrošniške posojilne pogodbe in čigar dolg je bil odstopljen tej družbi, spada na njeno področje uporabe. Pojem „izdelek“ iz člena 2(c) te direktive zajema prakse, ki jih tako podjetje uporablja za izterjavo dolgov. V zvezi s tem to, da je bil dolg potrjen s sodno odločbo in da je bila ta odločba predložena sodnemu izvršitelju za izvršitev, nima vpliva.

Podpisi